

חבל נחלתו

השבח, נותן לו את השבח בלבד".
ח. לגבי דרך החישוב של השכר אותו מקבל הקבלן כתב הש"ך (ח"מ סי' שו ס"ק ה): "העולה מזה נתן לאומן לצבוע אדום וצבעו שחור, אם השבח יותר מן ההוצאה נותן לו ההוצאה דהיינו דמי עצים וסמנין ושכר טרחה כשאר שכיר יום ולא שכרו משלם שפסק עמו בקבלנות ואין מנכה לו מן ההוצאה השבח שהיה ראוי להשביח יותר, אך משכירותו שפסק עמו מנכה לו, ואם השביח עכשיו כפי מה שהיה ראוי להשביח צריך לשלם לו כל שכירותו שפסק לו אף שהוא יותר מן ההוצאה ואם ההוצאה יתירה על השבח אינו משלם לו אלא שעור שבח".
וכאן צריך לחסר משכר עבודתו של הקבלן את שווי העבודה של ריצוף שני חדרים אלה ולהעמידו על המינימום. היינו, אם הקבלן קיבל עבור ריצוף כל חדר אלף שקל, ולו זה עולה חמש מאות שקל יפחיתו לו משכרו על כל חדר חמש מאות שקל.

ופרש רשב"ם: "דמי בשתו – שזימן אורחים ואין לו מה יאכילם וכל שכן יציאה דחסריה ממונא ומיהו לית הלכתא אלא כרבנן דפטרי מבשת דגרמא הוא...". וכן הריטב"א (על אתר) כתב שאין זה מדינא דגרמי אלא תקנה ומשום קנס. ואף הוא כתב שאין הלכה כרשב"ג.
ז. נראה ע"כ שכל התביעה מצטמצמת במקרה זה לכך שהקבלן התרשל בעבודתו ואין היא עפ"י הזמנת בעה"ב. והדין במקרה זה כאמור בבבא קמא (דף צג ע"ב במשנה): "צבעו כאור, אם השבח יתר על היציאה – נותן לו את היציאה, ואם היציאה יתירה על השבח – נותן לו את השבח".
וכן פסק בשו"ע (ח"מ סי' שו ס"א): "נתן צמר לצבע והקדיחו יורה, נותן לו דמי צמרו. צבעו כעור, או נתנו לו לצבעו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום, נתן עצים לחרש לעשות מהם כסא נאה ועשה כסא רע או ספסל, אם השבח יתר על ההוצאה, נותן בעל הכלי את ההוצאה; ואם ההוצאה יתירה על

סימן נג

משחק בקוביא

כשרים לעדות, והלכה כמותו.
פוסק ומבאר הרמב"ם (הל' גזלה פ"ו ה"י): "המשחקין בקוביא כיצד, אלו שמשחקין בעצים או בצרורות או בעצמות וכיוצא בהן ועושים תנאי ביניהם שכל הנוצח את חבירו באותו השחוק יקח ממנו כך וכך, הרי זה גזל מדבריהם, אע"פ שברצון הבעלים לקח, הואיל ולקח ממון חבירו בחנם דרך שחוק והתל הרי זה גזל. וכן המשחקין בבהמה או בחיה או בעופות ועושים תנאי שכל שתנצח

שאלה

האם מותר לילדים מעל גיל בר-מצוה לשחק בגולות ע"מ להרויח גולות זה מזה?

תשובה

א. במס' סנהדרין (כד ע"ב ואילך) מובאים בין פסולי עדות מדרבנן משחק בקוביא ומפריחי יונים. ר' יהודה, במשנה שם, מסייג שהם פסולים דוקא אם זו כל פרנסתם, אבל אם יש להם מלאכה אחרת

החילוק בינה לבין דיני תנאים רגילים, נביא כאן מדברי הרמב"ן שמחלק בין אסמכתא לתנאי ומקשר זאת למשחק בקוביא (חידושים בבא בתרא קסח ע"א):

"וכל דאמרינן באסמכתא הני מילי במתנה על עצמו כגון אם לא נתתי לך מכאן ועד שלשים יום החזר לו שטרו, אי נמי אם אוויר ולא אעביד אשלם, וכן כל אסמכתא שבתלמוד בדרך זו תמצא אותם, וכן הו"א דנדרים (כ"ז א) אי לא אתינא עד תלתין יומין ליבטלן זכותאי, אבל האומר אם תעשה כך וכך או לא תעשה או שאמר אם באת מכאן ועד יום פלוני או לא באת שדי נתונה לך, זו אינה קרויה אסמכתא אלא זה תנאי בני גד ובני ראובן שנאמר אם יעברו ונתתם, בין שהתנאי בקיום מעשה בין שהוא שב ואל תעשה, וזהו דרך כל התנאים שבתלמוד שבדיני ממונות, והיינו פלוגתייהו דר"מ ורבנן (קדושין ס"א א) בתנאי כפול דלא במעכשיו בלחוד פליגי, ועוד דאמור רבנן כל היכא דאמור מעכשיו או ע"מ לא בעינן תנאי כפול ולא אחד מדיני התנאים דהכי פירשו רבינו הגדול ז"ל ורבינו הגאון ז"ל בפרק מי שאחזו, אלמא אנ"ג דלא אמר מעכשיו כל כי האי גונא לאו אסמכתא היא, וטעמא בריא היא דמימר אמר איהו מקיים ואזיל תנאיה דאיהו קים ליה בנפשיה טפי מינאי הילכך גמר ומקני, ובהני שייכא הו"א דאמרינן בסנהדרין (כ"ד ב) גבי משחק בקוביא ורב ששת אמר כל כי האי גונא לאו אסמכתא היא, פי' לפי שאין הדבר תלוי בדעת עצמו אלא בדעת חברו ובמעשה חברו וכן פרש"י ז"ל והרב אב"ד

בהמתו או תרוץ יותר יקח מחבירו כך וכך וכל כיוצא בדברים אלו הכל אסור וגזל מדבריהם". וכ"כ בשו"ע (חו"מ סי' שע ס"ב).

מתבאר מדבריו שהמשחק נעשה בכלי משחק (עצים, צרורות או עצמות) והרווח הוא במעות, על סמך תנאי בין הצדדים במשחק. ונחשב לגזל מדרבנן משום שאין כוונת הקנאה גמורה (אסמכתא). ומשמע שאין הבדל בין אם הרווח הוא במעות או שהרווח הוא בכלי המשחק עצמו כשהם בעלי ערך.

ב. נחלקו האמוראים מהי סיבת פסולם של המשחקים בקוביא לעדות. רמי בר חמא פסלם משום אסמכתא, היינו, שאין כוונת הקנאה גמורה כיון שחושב שיזכה במשחק¹. ואילו רב ששת סבר שאין זו אסמכתא, ופסולים רק אותם שאין להם פרנסה אחרת אלא פרנסתם – הימורים, ומכיון שאינם עוסקים בישובו של עולם הם חשודים לשקר בענייני ממון. הנ"מ תהיה לגבי מי שיש לו פרנסה אחרת האם מותר לשחק בקוביא או לאו.

הרי"ף (סנהדרין ד ע"ב) הביא רק את דברי רב ששת, וכן פסק הרמב"ם (הל' עדות פ"י ה"ד). וכן הרא"ש (סנהדרין פ"ג סי' ז) פסק כרב ששת. ולפי"ז משחק בקוביא פסול לעדות משום שאינו עוסק בישובו של עולם כשאין לו מלאכה אחרת, אבל אינו אסור משום אסמכתא, ומשחק בקוביא אינו גזל אפילו מדרבנן.

ג. הראשונים הסתפקו רבות מהו גדר אסמכתא (עי' ערך אסמכתא בא"ת תלמודית) ומה

1. ולפי הרמב"ם משמע שלא רק חוסר הכוונה להקנות, אלא עצם העשייה לשם משחק ולא בכוונה רצינית.

חבל נחלתו

לעומת זאת כשחושב שבידו להגיע לתוצאה מסוימת ולא הגיע לא התכוון להקנות לחברו, וע"כ זו אסמכתא. כאן מביא תוס' שני כללים לאסמכתא מדברי ר"ת:

כלל ראשון שאסמכתא היא דוקא במתנה על דבר שבידו ולא בידו. אבל בדבר שבידו ולא גזים (קנס עמו בקנס מופלג) או בדבר שאינו בידו כלל גמר ומקני וזה המצב בקוביא.

וכלל שני שאסמכתא היא במקום שאומר זאת כדי שחברו יסתמך על דבריו ויאמינו, "אבל הכא אדעתא דהכי קעבדו שירויחו או זה או זה". היינו, כיון שהתנאי הוא הדדי ולכ"א היכולת להרויח או להפסיד אין זו אסמכתא. וע"כ לפי שני הטעמים אין בקוביא אסמכתא.

ומוסיף תוס' מדברי ר"י: "ואותם המשחקים באמנה אומר ר"י דאינו חייב לשלם דבמה יקנה דלמ"ד אסמכתא היא לא קני אפילו בקנין אלא בב"ד חשוב כדמוכח בנדרים (דף כז:). ולמ"ד לאו אסמכתא היא היאך יקנה בדברים בלא קנין בשביל שנוצח חבירו". עולה מדבריו שהמשחקים באמנה אינו חייב לשלם, אם למ"ד שיש בקוביא אסמכתא לא היה הקנין בב"ד חשוב, ולמ"ד שקוביא אינה אסמכתא – משום שלא היה כאן קנין מחייב. ולפי דבריו שפסק כרבי יהודה וכרב ששת נראה שמשחק בקוביא שמרויח או מפסיד במשחקו, הוא דוקא כשהממון שמשחקים עליו בעין ועובר מיד ליד בתום המשחק ברצונם. או שהוא נקנה אוטומאטית כיון שמונח על שלחן המשחק וכד', ובמשחקים באמנה שאין הממון בעין לא ניתן לכפות

ז"ל, וקיימא לן כרב ששת, ואפילו לרמי בר חמא דאמר אסמכתא היא בגמ' מפרש טעמא משום דתולה בדעת עצמו הוא דאמר קים לי בנפשאי דידענא טפי, אבל תולה תנאו בדעת מי שמתנה עליו לכולי עלמא לאו אסמכתא היא... כאמור, בראשונים חילוקים נוספים ואכ"מ.

ד. התוספות (עירובין פב ע"א ד"ה א"ר יהודה) דנו בשאלת משחק בקוביא ובתחילתו מסיקים: "אע"ג דמסקינן דפליגי רבנן עליה דרבי יהודה הלכה כרבי יהודה כדפסיק בפרק זה בורר (שם דף כו:). א"ר אבהו הלכה כרבי יהודה ומכאן משמע דשרי לשחוק בקוביא דאפילו לרמי בר חמא דמפרש טעמא דמשחק בקוביא פסול משום דאסמכתא לא קניא היינו לרבנן אבל לר' יהודה דמכשר היכא דגמיר אומנות אחריתי קסבר דכה"ג לאו אסמכתא היא". ועולה מסקנתם כר"ף ורא"ש.

ומסביר תוס' מדוע אין זו אסמכתא: "וטעם דלא הוי אסמכתא כדפירש הקונטרס בפ' זה בורר (שם דף כד:). משום דלא דמי לההיא דב"מ (דף קד:). אם אוביר ולא איעביד אשלם אלפא וזוי דהתם הוי בידו ולהכי לא גמר ומקני דמעיקרא כי אתני אדעתא דלא יהיב ליה אסמכתא קמתני דטועה וסבור שלא יבא לידי כך, אבל הכא לא סמיך אמידוי משום דלא ידע אי נצח או לא ובפרק זה בורר (סנהדרין דף כה:). משמע גבי מפוריחי יונים דקאמר וצריכא דאי תנא דתולה בדעת עצמו התם הוא דאמר קים לי בנפשאי דידענא טפי ולהכי הוי אסמכתא משמע היכא דבידו הוי אסמכתא טפי".

היינו, משחק בקוביא שתולה את הרווח בתוצאה אקראית של המשחק אין זו אסמכתא מפני שאין לו במה לתלות,

את המפסיד לשלם.

ה. המרדכי (סנהדרין ס"י תרצ) כתב בשם הר"י מקינון שטעמו של רב ששת התקבל, וא"כ אין בזה משום אסמכתא ומותר לשחק בקוביא.

אולם בסי' הבא כתב שהמשחקים בקוביא באמנה אסור משום אסמכתא, ואין מועיל בהם אסמכתא אלא בב"ד חשוב. ורק אם המעות נמצאים על הדף שמשחקים בו והדף קנוי לשניהם שהמרויח יוכל לקנות על ידו את המעות מותר.

ודבריו חולקים על דברי תוס'. שהרי לפי תוס' אין בכך אסמכתא. ונראה שחלוקים בשאלה האם צד האמנה שבדבר גורם גם לחוסר כוונת הקנאה (מרדכי), או שכיון שאין המעות בעין אין במעשי הצדדים קנין המקנה ומחייב.

אמנם בהגהות המרדכי (ב"מ ס"י תשכב) כתב: "ושאלתם ראובן שחק עם שמעון באגוזים והרויח ממנו ל' דינר ועכשיו תובעו לדין שיחזיר לו מה שהרויח ממנו אם יכול להוציא בדיינין מי נימא גזלן גמור הוא או נדמיהו לאבך רבית ואין יוצא? נראה לי דלאבך רבית אין לדמותה שלא בא לידו בתורת הלואה ואין רבית אלא הבא מלוה למלוה. אלא איכא לדמויי לגזלן דמקניא לא קנה, חדא דאסמכתא היא ולא קני דלא גמר ומקני דמימר אמר בחישנא ועבידנא טפי, והשתא הדרא זוזי. ועוד הא דמיא לקוביא דתנן אלו הן הפסולין המשחק בקוביא ותני עלה לא פספסין בלבד אמרו אלא אף קליפי אגוזים וקליפי רמונים. ותנן נמי מפיס אדם

עם בניו ובני ביתו על השולחן ובלבד שלא יתכוין לעשות מנה גדולה כנגד מנה קטנה משום קוביא. אלמא דכל כי האי גוונא קוביא הוא, ומדתני פסולין מכלל דלית להו זכיה בהנהו מעות דשקלי וגזל הוא מדבריהם בידם... אלמא גזל מדבריהם אפילו לרבנן נמי יוצאין בדיינין... הלכך אותן שלשים דינר שנטל ראובן משמעון ב"ד מוציאין מידו ומחזירין אותן לשמעון". ונראה שתשובה זו חולקת על התשובה הקודמת וסוברת שכל משחק בקוביא אסור משום אסמכתא.

ו. דברי הרמב"ם (הל' גזלה ואבדה פ"ו ה"ז) תמוהים: "דברים הרבה אסרו חכמים משום גזל והעובר עליהן הרי זה גזלן מדבריהם, כגון מפריחי יונים והמשחקין בקוביא". והרי הרמב"ם לא קיבל את תירוצו של רמב"ח, ומדוע כתב שהוא גזלן מדבריהם.

עוד תמוהים ברמב"ם דבריו בהלכה יא: "והמשחק בקוביא עם הגוי אין בו איסור גזל² אבל יש בו איסור עוסק בדברים בטלים שאין ראוי לאדם שיעסוק כל ימיו אלא בדברי חכמה ובישורבו של עולם".

וכך תמה עליו המגיד משנה בהל' גזלה. אמנם המ"מ מביא לרמב"ם ראייה ממסכת שבת (קמט ע"ב והובאה בקצרה בדברי המרדכי), שם נאמר: "מפיס אדם עם בניו ועם בני ביתו על השלחן, אפילו מנה גדולה כנגד מנה קטנה. מאי טעמא – כדרב יהודה אמר רב. עם בניו ועם בני ביתו – אין, עם אחרים – לא. מאי טעמא – כדרב יהודה אמר שמואל. מנה גדולה כנגד מנה קטנה – אף בחזל לאחרים אסור. מאי טעמא – משום קוביא".

2. הגר"א (שע, ז) העיר שאע"פ שקי"ל שגזל עכו"ם אסור אולם משחק בקוביא שנותן לו מדעתו הוא כרבית שמתרת בנכרי.

חבל נחלתו

הרמב"ם מודה לזה כמ"ש ספ"י מה' עדות... אלא דהרמב"ם ס"ל כרמב"ח דאסמכתא היא ואעפ"כ דוקא שאין לו אומנות אחרת כר' יהודה..."

מתבאר מדברי הב"י והגר"א שאע"פ שהרמב"ם פסק כר' יהודה שפסול לעדות דוקא אם אין לו אומנות אחרת, אבל לגבי משחק בקוביא סובר שזו אסמכתא וע"כ סובר שאין להגריל מנות לא בחול ולא בשבת.

בערוה"ש (סי' רז ס"ק כג) חולק עליהם ומבאר בדרך אחרת, ובס"ל שע (ס"ק ו) חזר על הדברים וכתב: "ובארנו שם הנדמה לנו מדבריו ז"ל דבקוביא שהקנין הוא מעכשיו אין בזה משום אסמכתא, וסתם קוביא הוי הקנין מעכשיו, ומ"מ כיון דאין זה ישובו של עולם עשו חז"ל שחוק הקוביא כגזל, ובכתיב לא החמירו וכשר לעדות אא"כ אין לו אומנות אחרת".

היינו לפי הב"י והגר"א בדעת הרמב"ם יש בכך אסמכתא, ואעפ"כ לא נפסל בעדות אא"כ אין לו אומנות אחרת. ואילו לפי ערוה"ש אין זו אסמכתא מפני שמקנים זל"ז את הרווח מעכשיו, אולם נאסר משום אבק גזל.

ט. בשו"ע (ח"מ סי' רז ס"ג) כתב הרמ"א: "אבל אם אין בידו לגמרי, ולא ביד אחרים, כגון המשחק בקוביא וכיוצא בו, שאינו יודע אם ינצח או לא ואפילו הכי התנה, ודאי גמר ומקני מספק. בד"א, כששחקין במעות מוכנים. אבל אם שחקים באמנה, אין מוציאין ממנו מה שהפסיד (טור בשם ר"י)".

ובאר הגר"א: "[לד] בד"א כר' אבל כר' ר"ל בדברים ללא קנין וכמ"ש הרא"ש בפא"נ ס"ע ואע"ג דיש דברים דנקנין באמירה כר' אבל בקנין קני"..." ונראה מדבריו בהמשך (ס"ק לז)

היינו אסור להגריל מנות בין בני אדם משום משחק בקוביא.

הקושי ברמב"ם אינו רק מהסוגיא עצמה אלא אף הסתירה בדבריו מניה וביה.

ז. בשו"ע (ח"מ סי' שע ס"ב) פסק לגבי משחקי בקוביא: "זכל כיוצא בדברים אלו, הכל אסור, וגזל מדבריהם הוא". ובסעיף הבא המשך: "יש מי שאומר שהמשחק בקוביא עם העובד כוכבים אין בו משום גזל, אבל יש בו איסור עוונת בדברים בטלים, שאין ראוי לאדם שיעסוק כל ימיו אלא בדברי חכמה ויירשבו של עולם. וחלקו עליו לומר שאינו פסול אלא אם כן אין לו אומנות אחרת. הגה: אבל אם יש לו אומנות אחרת, אפילו משחק עם ישראל אינו פסול (טור). וע"ל סימן ר"ז סעיף י"ג. וכבר פשט המנהג כסברא האחרונה לשחוק בקוביא, ואין פסול אלא מי שאין לו אומנות אלא הוא. ואם שחק עמו באמנה אם חייב לשלם, ע"ל סימן ר"ז סעיף י"ג".

מתבאר כי הב"י הסתפק האם לפסוק כרמב"ם לגבי אסמכתא. והרמ"א סבר שאינו אסמכתא ומותר לשחק בקוביא כאשר יש לו אומנות אחרת.

ח. בכס"מ (הל' עדות פ"י ה"ד) בהתייחסו לקושיית המ"מ כתב שהרמב"ם פסק בעקרון כרמי בר חמא וע"כ חשש לאסמכתא ולגזל מדרבנן. ורק לגבי עדות פסק שאם אין לו אומנות אלא הוא פסול לעדות.

וכן כתב הגר"א (ח"מ סי' רג ס"ק מד): "וטעם הרמב"ם משום אסמכתא לא קניא אף במכר... ואזיל לשיטתו דמשחק בקוביא הוי גזל כמ"ש בפ"ו מה' גזלה ושר"ע לקמן סי' שע... ומ"ש שם וחלקו עליו לומר וכו' וכ"כ בטור שם דבריהם אינם מדודקין שגם

דעה ראשונה שאין זו אסמכתא וקונה ללא קנין ונראה שאף באמנה (טור). ומשום שנהנים זמ"ז כדוגמת שותפין (ע' השגת הראב"ד הל' שלוחין ושותפין פ"ד ה"ב).

דעה שניה שצריך קנין במעות שהרויח, וע"כ או שמגביה אותם כיון שהם מזומנים לפניכם, או שקונה אותם בקנין חצר ע"י הדף (השולחן וכד') שקנוי לשניהם (תוס' ומרדכי).

דעה שלישית שכל משחק בקוביא הוא אסמכתא וגזל מדרבנן (רמב"ם והגהות מרדכי). יא. לגבי משחק בגולות, ניתן לטעון שהוא מתבסס רק על מיומנות ולא על אקראיות ומזל וא"כ אין בכך משום משחק בקוביא שהרי תולה בעצמו ולא באחרים. והרווח הוא בגולות עצמן ואין זה משחק באמנה. אולם נראה לי כי למסקנה נחשב למשחק מזל, שהרי ישנם כמה סוגי משחקים בגולות ובחלק מהמשחקים ודאי מעורב מזל ואקראיות, ומי יחלק בין אלה לאלה. ועוד, הרי הרמב"ן כבר הסביר שקוביא היא אסמכתא לרמב"ח משום שתולה בדעת עצמו, שחושב שהוא יודע ומיומן יותר מחבירו וה"ה לכאן. ועוד הרי הגמ' בסנהדרין עושה צריכותא בין קוביא למפריחי יונים ומחברת בין שניהם. ועוד שפסק המשנה ברורה ביחס להטלת גורלות בשבת וי"ט (סי' שכב ס"ק כב): "ולהטיל גורל וכו' – היינו דמי שיזכה בגורל יטול הגדולה ומי שיתחייב יטול הקטנה הוא בכלל שחיקת קוביא ממש. [קוביא הוא מה שמשחקין בעצים] וקוביא הוא אבק גזל מדבריהם שאין דעתו להקנותו בקנין גמור ולהכי אסור אף בחול ואף דבעה"ב עם ב"ב לא שייך גזל כלל שהרי הכל שלו, מ"מ אסור דלמא אתי לסרוכי בקוביא עם אחרים ובאחרים בודאי

שסבר שיש כאן שתי דעות דעה אחת הסוברת שאף ללא קנין קונים זמ"ז באסמכתא. וז"ל שם: "והטור כ' כס' ראשונה ולא הצריך שיהא קנוי וכמו בשותפין... בההוא הנאה דקא ציייתי להדדי"... ודעה שניה שצריך באסמכתא קנין וע"כ במעות מוכנים קונה, ובאמנה אינו קונה.

הרמ"א מביא עוד דעות: "אבל כשמעות מוכנין על הדף, מותר לשחוק ואין בו אסמכתא (מרדכי פרק זה בורר), ודלא כיש חולקין ואוסרין לשחוק בכל ענין (הגהות מרדכי הנ"ל). וי"א דאינו מותר רק כשהדף שהמעות מונחים עליו קנוי לשניהם (תוס' פ' ה"ל ב"י בשם ר"ג)... י"א הא דמשחק בקוביא לא הוי אסמכתא, הוא מטעם דמאחר ששניהם מתנין זה כנגד זה וכל אחד יוכל להפסיד, אגב דבעי למקני גמור ומקני. ולכן כל שנים שהמרו זה עם זה, קנו, אם קנו מידן; ודוקא שאין בידן גם כן, אבל מה שבידן, לא, כמו שנתבאר גבי ערבון בסמוך סעיף י"א (טור ומרדכי פרק איזהו נשך בשם ר"ת); ואפילו בזה יש חולקין, ולכן הוצרכו לתת טעמים אחרים גבי משחק בקוביא וקנסות שדוכין, לקמן סעיף ט"ז".

ומבאר הגר"א (ס"ק לז): "וי"א דאינו מותר כו'. דאע"ג דלא הוי אסמכתא מ"מ צריך קנין בא' מדרכי הקנאה דלא עדיף משאר מו"מ וכמ"ש בתוס' עירובין פ"ב ע"א סד"ה א"ר יהודה ואותם המשחקים באמנה כו' ולמ"ד לאו אסמכתא היא האיך יקנה בדברים בלא קנין בשביל שנוצח את חבירו וכמ"ש דברים אין בהן אף מי שפרע... אבל כשהמקום והדף קנוי לאותו שירוויח קונה לו מדין חצר ורשות"...

י. מתבאר עפ"י ביאורו כי שלוש דעות עיקריות לפנינו:

חבל נחלתו

אסור בחול וכ"ש בשבת דקוביא דמי למקד וממכר".

וא"כ נראה שראוי שילדים אחר בר מצוה ימנעו ממשחקי גולות למיניהם ע"מ שהמנצח יטול את של חבירו.

יב. ושאלוני האם ה"ה במשחקים בגלעיני מישמיש שאין קונים אותם ישירות אלא הם מגיעים משירי מאכל, ואינם שוה כסף. ונראה שה"ה למשחק בגלעינים, שהרי סו"ס הילדים סוחרים עימם ומוכרים וקונים ולדידם יש בכך שוה כסף. ואמנם למבוגרים אחרים אין בכך שום שווי כספי, אבל כיון שהילדים קונים זאת במעות זמ"ז נראה שהם כשוה כסף ואסור לגדולים

לשחק בהם.

יג. באשר להימורים אחרים, בהשתתפות בהגרלות וכד' שהמשחק קונה כבר עתה כרטיס השתתפות ובהמשך ידע אם הרויח או הפסיד, נראה שאין בכך אסמכתא, שהרי את התשלום כבר שילם, ויודע שסיכוייו לזכות מועטים ובכ"ז משקיע את מחיר הכרטיס. ומצד המפעל המבצע את ההגרלה ג"כ אין בכך אסמכתא שהרי הם מלכתחילה מגרילים בין הזוכים את הפרסים, ואינם סבורים שאף אחד לא יזכה, וע"כ מרגע קניית הכרטיס יש להם התחייבות לתת לזוכה את רווחיו.

סימן נד

תביעת החזר נזקים בקניה

שאלה

חברה לאספקת תערובת לבעלי חיים סיפקה תערובת בכמה טונות ללולים. בתוך התערובת היו כדורי פלסטיק קטנים אשר גרמו לכך שמנועים ומאביסים אוטומאטיים נשברו. והיה צורך לתקנם ולהחליפם. כשנתגלתה התקלה, חברת התערובת לא התכחשה לפגמים בסחורתה והסכימה שבעל הלול ימכור את התערובת הפגומה לערבים במחירי הפסד והיא תפצה את הצרכן על התערובת הפגומה. למעשה, התערובת לא נמכרה אלא נעשתה פעולת ברירה שמנעה את המשך כניסת כדורי הפלסטיק לתוך התערובת, והתערובת הפגומה חולקה ונאכלה ע"י העופות.

מה רשאי הצרכן-בעל הלול לתבוע

מחברת אספקת התערובת? האם הוא רשאי לדרוש רק את הפסדיו או שהוא רשאי לדרוש את מלוא הכמות הפגומה שסופקה לו, ואם אינו רשאי לדרוש את מלוא כמות התערובת האם הוא רשאי בתורת קנס לדרוש זאת, כמו שמצאנו בימינו שחברה שסיפקה בטעות מוצר פגום (כגון מוצרי חלב או ממתקים וכד') מפצה את הלקוח בחבילת מוצרים דומים הרבה מעבר להפסד הלקוח בקנייתו?

א. מקח טעות

אדם הקונה סחורה ונמצאה פגומה יכול לטעון 'מקח טעות' ולדרוש את מעותיו בחזרה או לחילופין סחורה תקינה באותה כמות ובאותו מחיר בו קנה את הסחורה הראשונה המקולקלת. אולם אם לאחר